

Environmentálne orientované publikačné výstupy na Prešovskej univerzite v Prešove

Prešovská univerzita v Prešove má osem fakúlt. Zameraním vedeckého výskumu, ako aj študijných programov k problematike environmentálnych vied je najbližšie Fakulta humanitných a prírodných vied a jej pracoviská: Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky a Katedra ekológie. Pred piatimi rokmi sa k nim pridružila Fakulta manažmentu, na ktorej sa sformovala Katedra environmentálneho manažmentu. Environmentálna orientácia týchto pracovísk rezonuje v publikačnej činnosti, v spoločenskej praxi (spracovanie územných systémov ekologickej stability, spolupráca na územných plánoch sídelných útvarov atď.) a vo väčšom záujme o štúdium týchto odborov medzi uchádzačmi o prijímacie konanie na univerzite. Publikačná činnosť najvyšších kategórií (v časopisoch zaradených do medzinárodných databáz) je dôležitým ukazovateľom hodnotenia vedeckého výskumu jednotlivých pracovísk, ale treba ju orientovať aj na publikácie pre študijné odbory, ktorých štruktúra a obsah sú implicitne vedeckému výskumu v tejto oblasti (učebnice, učebné texty, cvičné učebné texty a pod.).

Environmentálne publikačné výstupy sme roztriedili na tri skupiny: vedecké štúdie, vedecké monografie, učebnice. Okrem týchto kategórií existuje na vyššie uvedených pracoviskách celý rad štúdií, zaoberajúcich sa environmentálnou problematikou, publikovaných v časopisoch na Prešovskej univerzite.

Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky

Katedra patrí na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove z aspektu produkcie environmentálne zame-

raných publikácii k veľmi významným pracoviskám. Na katedre sa sformoval vedecký časopis *Folia Geographica, Prírodné vedy, Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešoviensis*. Je to časopis pre teóriu, výskum a prax geografie a príbuzných disciplín. Časopis vychádza od roku 1998 vo Vydavateľstve Prešovskej univerzity v Prešove dvakrát ročne. Periodikum vychádzalo doteraz v dvoch formátoch, prevažne ako súbor štúdií alebo výnimočne ako monotematicky zamerané číslo. Mnohé štúdie v časopise pochádzajú od významných slovenských geológov a environmentalistov (J. Drdoš, J. Ofaheľ, J. Demek, P. Tremboš, E. Michaeli atď.). Z monotematických čísel je pozoruhodné číslo 11, ročník 46 (zostavila E. Michaeli, 2007), zamerané na tému *Prínos geografie k rozvoju krajinskej ekológie na Slovensku*. Vyšlo v anglicko-slovenskej mutácii a publikovali v ňom F. Žigrai, J. Drdoš a J. Ofaheľ. Číslo 13, ročník 48 uvedeného časopisu s prípadovou štúdiou aplikácie metodiky krajinoekologického plánovania v Kathmande v Nepále bolo venované 80. narodeninám osobnosti prof. RNDr. M. Ružičku, DrSc., spoluautora metodiky krajino-ekologického plánovania na Slovensku (zostavili F. Žigrai, M. P. Gautam, 2009). Za výnimočné považujeme tiež číslo 9 časopisu, ročník 44 (zostavili R. Matlovič, V. Ira, 2006), zamerané na *Vývoj, súčasný stav a perspektívy slovenskej geografie v 21. storočí*. Do čísla okrem zostavovateľov prispeli aj V. Lauko, M. Huba, M. Lehotský, P. Tremboš, P. Korec, L. Tolmáči, K. Čižmárová, J. Hofierka.

Na uvedenej katedre vychádza edičná séria *Geografické práce*, ktorá prináša diela monografického charakteru. V tejto edícii v rokoch 1970 – 1987 vyšlo šesť monografií. V roku

1996 sa vydávanie edície obnovilo a vyšlo ďalších osem monografií (spolu štrnásť unikátnych monografií prevažne z územia východného Slovenska). Nie všetky sú orientované prísne environmentálne, ale možno ich akceptovať ako významné podkladové materiály pre environmentálny výskum (Karniš a kol., 1970; Harčár, 1972; Mazúr a kol., 1971; Michaeli, 2001). Monografiu *Geografia priestorovej štruktúry mesta Prešov* (Matlovič, 1998) považujeme za pozoruhodnú a ojedinelú komplexnú prácu o meste, v ktorej sa nachádza precízna analýza životného prostredia priestoru, ktorý obklopuje občana mesta. Autor vysvetľuje jeho genézu a načrtáva perspektívy vývoja, rieši geoekologické aspekty urbánneho priestoru. Monografia *Strategické plánovanie rozvoja mikroregiónu Ptava* (Klamár, 2007) vychádza z komplexnej geoekologickej analýzy jedného mikroregiónu v okrese Humenné, ktorá vyúsťuje do stratégie rozvoja vidieckeho priestoru. Environmentálne orientovaná je monografia *Zmeny krajinskej pokrývky zázemia Zemplínskej šíravy v rokoch 1956 – 2009* (Ivanová, 2013). Priebeh zmien krajinskej pokrývky hodnotila autorka metódou multitemporálnej analýzy.

Za významný považujeme aj zborník *Urbánne a krajinné štúdie Nr. 3*, ktorý vyšiel pri príležitosti medzinárodnej konferencie *Urbánny vývoj na rozhraní milénia* (Matlovič, ed., 2000). V časti geoekologické aspekty urbánneho vývinu sa štúdia zaoberá vtedajším stavom životného prostredia mesta Prešov (Michaeli, 2000).

Nové smerovanie katedry po roku 1998 v edukačnej oblasti sa prejavilo prípravou viacerých vysokoškolských učebníc a učebných textov. Medzi najvýznamnejšie patria viaceré vysokoškolské učebné texty zamerané na environmentalistiku. Environmentálne plánovanie je náplňou učebných textov *Geoekológia a environmentalistika II. časť* (Drdoš, Michaeli, eds., 2001). Vzťahom krajinskej ekológie a geoekológie a ich environmentálnym poslaním sa zaoberajú

vysokoškolské učebné texty *Geoekológia a environmentalistika I. časť* (Drdoš, 2004). Náuku o krajine, jej predmet a metodiku skúmania podávajú vysokoškolské učebné texty *Geoekológia a environmentalistika I.* (Čech, Drdoš, 2009). Na Fakulte humanitných a prírodných vied boli vydané aj učebné a študijné texty *Environmentalistika pre teológov*, ktoré prezentujú kresťanské princípy ochrany životného prostredia (Terek a kol., 2002).

Regionálny rozvoj je oblasťou, ktorá úzko súvisí s kvalitou životného prostredia. Zameranie štúdia na regionálnu geografiu a regionálny rozvoj si v predchádzajúcom období na katedre vyžiadalo spracovanie učebnice *Regionálny rozvoj pre geografov* (Michaeli, Matlovič, Ištók a kol., 2010). Učebnica prináša teóriu regiónov a regionálneho rozvoja spolu s metódami analýzy a charakteristikou faktorov regionálneho rozvoja, ktoré úzko súvisia s environmentalistikou.

Katedra ekológie

Na Katedre ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove vychádza od roku 2014 jedenkrát ročne recenzovaný vedecký časopis *Acta Universitatis Prešoviensis Folia Oecologica*, zameraný na aktuálne teoreticko-metodologické a praktické otázky ekologického a environmentálneho charakteru. V časopise sú uverejňované pôvodné vedecké práce základného a aplikovaného výskumu, orientované na environmentálne problémy vyplývajúce zo zafarbenia zložiek životného prostredia toxickými látkami v oblastiach ťažby rúd na strednom Spiši. Okrem samotných obsahov toxických látok v jednotlivých zložkách prostredia bol hodnotený vplyv týchto látok na vybrané biologické, fyzikálne a chemické ukazovatele. Na základe niekoľkoročných štúdií boli na území zistené vysoké a v niektorých prípadoch nadlimitné hodnoty ťažkých kovov v pôde, vode, sedimentoch, ovzduší, ako aj v stielkach niektorých rastlinných druhov.

Monografie, učebnice a učebné texty katedra zatiaľ nevykazuje.

Katedra environmentálneho manažmentu

Katedra je najmladšou na Fakulte manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove. Bola zriadená v roku 2011 ako katedra s prevažujúcou výskumnou profiláciou. V oblasti výskumu sa orientuje na environmentálne zafarbené oblasti v Slovenskej republike. K regiónom s týmto poškodením patrí na východnom Slovensku okrem iných oblastí aj stredný Spiš. Problematikou kvality životného prostredia predmetného regiónu sa zaoberá monografia *Diverzita a kvalita vybraných zložiek životného prostredia v metalicky zafarbenej oblasti stredného Spiša* (Angelovičová, Boguská, Fazekašová, 2015). K ďalším významným publikáciami patrí vysokoškolská učebnica *Chemické a environmentálne aspekty zložiek životného prostredia a krajiny* (Fazekašová a kol., 2014) zameraná na charakteristiku jednotlivých zložiek životného prostredia a anorganické i organické kontaminanty týchto zložiek. Učebnica vznikla v spolupráci s Katedrou ekológie, Katedrou geografie a aplikovanej geoinformatiky a Národným poľnohospodárskym a potravinárskym centrom – Výskumným ústavom pôdozvedectva a ochrany pôdy, regionálnym pracoviskom v Prešove. Vedecký časopis na uvedenej katedre v súčasnosti chýba, ale perspektívne sa o ňom uvažuje.

* * *

Príspevok si nenárokuje na vyčerpávajúce posúdenie problematiky environmentálne orientovaných publikačných výstupov na Prešovskej univerzite v Prešove predovšetkým z dôvodu, že veľa týchto foriem reprezentujú práve vedecké štúdie v dlhodobom vychádzajúcom univerzitných vedeckých periodikách a, samozrejme, v zahraničných a iných domácich časopisoch. Príspevok poskytuje základnú informáciu pre-

dovšetkým o monografiách, učebniciach a učebných textoch s environmentálnou profiláciou a niektorých časopisoch.

Literatúra

- Angelovičová, L., Boguská, Z., Fazekašová, D.: Diverzita a kvalita vybraných zložiek životného prostredia v metalicky zafarbenej oblasti stredného Spiša. Prešov: Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, 2015, 122 s.
- Čech, V., Drdoš, J.: Geoekológia a environmentalistika I. (Náuka o krajine, jej predmet a metodika skúmania). Vysokoškolské učebné texty. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, 2009, 182 s.
- Drdoš, J.: Geoekológia a environmentalistika I. časť. Krajinná ekológia/geoekológia jej environmentálne poslanie a úlohy. 2. vydanie. Vysokoškolské učebné texty. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, 2004, 202 s.
- Drdoš, J., Michaeli, E. (eds.): Geoekológia a environmentalistika II. časť. Vysokoškolské učebné texty. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, 2001, 204 s.
- Fazekašová, D., Barančíková, G., Torma, S., Ivanová, M., Manko, P.: Chemické a environmentálne aspekty zložiek životného prostredia a krajiny. Vysokoškolská učebnica. Prešov: Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, 2014, 258 s.
- Harčár, J.: Šarišská vrchovina. Fyzickogeografická analýza. Geografické práce 3, 1 – 2. Prešov: Kabinet pre výskum krajiny pri Katedre geografie PPdF v Prešove UPJŠ v Košiciach, Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1972, 272 s.
- Ivanová, M.: Zmeny krajinnnej pokrývky zázemia Zemplínskej šíravy v rokoch 1956 – 2009. Geografické práce 15. Prešov: Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, 2013, 234 s.
- Karniš, J., Harčár, J., Kandová, E., Košťálik, J.: Pieniny. Fyzickogeografická charakteristika. Geografické práce 1, 2. Prešov: Kabinet pre výskum krajiny pri Katedre geografie PdF v Prešove UPJŠ v Košiciach, Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1970, 136 s.
- Klamár, R.: Strategické plánovanie rozvoja mikroregiónu Ptava. Geografické práce 12. Prešov: Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, 2007, 210 s.
- Matlovič, R.: Geografia priestorovej štruktúry mesta Prešov. Geografické práce 8, 1. Prešov: Katedra geografie a geoekológie, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, 1998, 260 s.
- Matlovič, R. (ed.): Urbánne a krajinné štúdie

KONTAKTY

Nr. 3. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie na tému urbánny vývoj na rozhraní miléníí. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Inštitút turizmu a hotelového manažmentu, 2000, 436 s.

Mazúr, E., Tarábek, K., Bučko, Š., Kripel, E., Repka, P., Jakál, J., Kolár, A.: Slovenský kras. Regionálna fyzickogeografická analýza. Geografické práce 2, 1 – 2. Prešov: Kabinet pre výskum krajiny pri Katedre geografie PdF v Prešove UPJŠ v Košiciach, Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971, 154 s.

Michaeli, E.: Kvalita životného prostredia v regióne Prešova. In: Matlovič, R. (ed.): Urbánne a krajinné štúdie Nr. 3. Zborník

z medzinárodnej vedeckej konferencie na tému urbánny vývoj na rozhraní miléníí. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Inštitút turizmu a hotelového manažmentu, 2000, s. 388 – 400.

Michaeli, E.: Georeliéf Hornádskej kotliny. Geografické práce 9, 2. Prešov: Katedra geografie a geoekológie, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, 2001, 154 s.

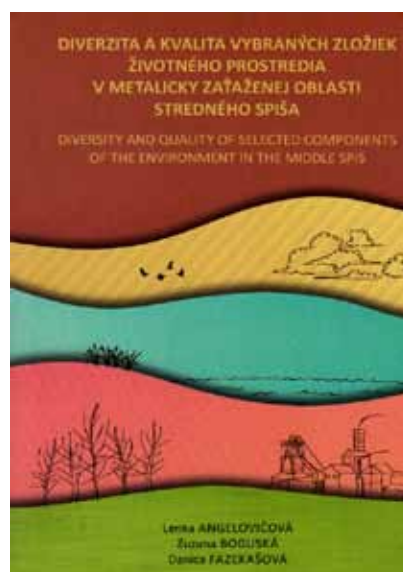
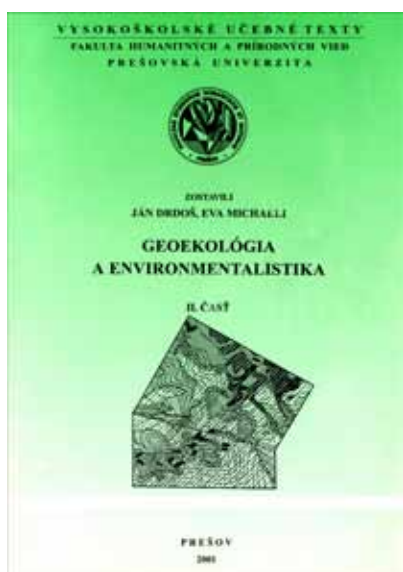
Michaeli, E., Matlovič, R., Ištók, R. a kol.: Regionálny rozvoj pre geografov. Vysokoškolská učebnica. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Katedra geografie a regionálneho rozvoja, 2010, 718 s.

Terek, J., Drdoš, J., Pružinský, Š., Voskár, I., Zozulák, Š.: Environmentalistika pre

teológov (kresťanské princípy ochrany životného prostredia). Učebné a študijné texty. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, 2002, 144 s.

prof. RNDr. Eva Michaeli, PhD.,
eva.michaeli@unipo.sk

Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove, 17. novembra 1, 081 16 Prešov

Ekologicko-environmentálne orientovaná vydavateľská činnosť vo výskume a vzdelávaní na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre

Vzdelávanie a vedecký výskum na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre (SPU) je založený na poznaní a racionálnom využívaní prírodných zdrojov pre produkciu potravín a udržateľný rozvoj vidieckej krajiny. Tento nosný, aj keď zjednodušený motív univerzity je v ďalšej úrovni diverzifikovaný do štruktúry fakúlt a ich obsahového zamerania, čo je v podrobnostiach dostupné

na internete v domácich aj medzinárodných dimenziách (www.uniag.sk). Univerzita SPU má šesť nasledovných fakúlt: Fakultu agrobiológie a potravinových zdrojov (FAPZ), Fakultu biotechnológie a potravinárstva (FBP), Fakultu ekonomiky a manažmentu (FEM), Fakultu záhradníctva a krajinného inžinierstva (FZKI), Fakultu európskych štúdií a regionálneho rozvoja (FEŠRR), Technickú fa-

kultu (TF). V súlade so zákonom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách každá fakulta má akreditované študijné programy v troch stupňoch štúdia, ktoré nadväzujú na študijné odbory vedené v registri a správe Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Z predmetov vzdelávania vedecko-pedagogické kolektívy spracovávajú a publikujú učebné texty a pomôcky v tlačovej alebo elektronickej forme, ktoré sú dostupné pre širokú odbornú verejnosť (skriptá, vysokoškolské učebnice, vedecké monografie a pod.). Z veľmi širokého spektra edičných produktov Vydavateľstva SPU (podrobnejšie na webovej stránke www.vydavatelstvo.uniag.sk/sk/) uvedieme niektoré (vysokoškolské